



Folkhälsomyndigheten

Kort om miljöbalken, allmänna hänsynsregler och egenkontroll

Folkhälsomyndigheten





Folkhälsomyndigheten

Smi
SMITTSKYDDSINSTITUTET



Socialstyrelsen

- ✓ Hälsoskydd
- ✓ Folkhälsorapportering
- ✓ Smittskydd

- Myndigheten bildades 1 januari 2014
- Verksamheten bedrivs både i Solna (KI campus) och i Östersund
- Myndigheten har ca 500 anställda
- Webbadress: www.folkhalsomyndigheten.se



Enheten för miljöhälsa

Enhetschef: Agneta Falk Filipsson

Vi har ca 20 medarbetare

Vi upptäcker, förebygger och undanröjer hälsorisker i den fysiska miljön och framhåller hur miljön kan påverka människors hälsa positivt.

Enheten ansvarar för följande:

- **Tillsynsvägleder om hälsoskydd enligt miljöbalken - inomhusmiljön.**
- Följer upp och rapporterar om miljöhälsan i Sverige, tex miljöhälsoenkäten och Miljöhälsorapporten.
- Miljömålets påverkan på hälsan och hälsa som drivkraft för att nå miljömålen.
- Analyserar och rapporterar om den byggda miljöns betydelse för hälsan.
- Utfärdar tillstånd för en yrkesmässig användning av bekämpningsmedel.
- Representerar Sverige i arbetet med miljö och hälsa inom WHO Europa samt i Europeiska miljöbyrån (EEA).
- Följer och förebygger negativa hälsoeffekter kopplade till klimatförändringar

Om miljöbalken

- Sveriges övergripande miljölag – i kraft sedan 1999.
- Lagen riktar sig direkt till den som är verksamhetsutövare, driver en verksamhet eller utför en åtgärd

1Kap. Miljöbalkens mål och tillämpningsområde

- Miljöbalken ska tillämpas så att
 1. Människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan
 2. Värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas
 3. Den biologiska mångfalden bevaras
 4. Mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas...

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler i 2 kap.

- **Bevisbörderegeln** - innebär att det är den som driver eller avser att bedriva en verksamhet, eller vidtar en åtgärd, som ska visa att bestämmelserna i 2 kap. om allmänna hänsynsregler följs. Det kan bland annat ske genom att man följer kraven om **egenkontroll** enligt MB.
- **Kunskapskravet** - innebär att det är den som driver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som ska ha tillräcklig kunskap om hur människors hälsa och hur miljön påverkas och kan skyddas.

...allmänna hänsynsregler forts.

- **Försiktighetsprincipen** - innebär att redan risken för negativ påverkan på människors hälsa och på miljön gör att verksamhetsutövaren är skyldig att vidta åtgärder. Den ska förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller för miljön.
- **Lokaliseringsprincipen** - innebär att man ska välja en sådan plats att verksamheten kan bedrivas med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och för miljön.
- **Skälighetsregeln** - innebär att hänsynsreglerna i miljöbalken ska tillämpas i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid rimlighetsbedömningen ska nyttan av skyddsåtgärderna jämföras med kostnaderna. Kraven som ställs ska vara miljömässigt motiverade utan att vara ekonomiskt orimliga.

Olägenhet för människors hälsa

9 kap. 3§

- Olägenhet för människors hälsa är ett grundläggande begrepp i hälsoskyddstillsynen. Med olägenhet avses i 9 kap. 3 § miljöbalken en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka en människas hälsa menligt i fysisk eller psykisk mening.
- Man ska alltså även ta hänsyn till den oro som störningarna ger upphov till. Bedömningen ska också utgå ifrån vad människor i allmänhet tycker är en störning eller olägenhet.

Särskilda bestämmelser om hälsoskydd 9 kap. 9§

- Bostäder och lokaler för allmänna ändamål skall brukas på ett sådant sätt att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer och hållas fria från ohyra och andra skadedjur.
- Ägare eller nyttjanderättshavare till berörd egendom skall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att hindra uppkomsten av eller undanröja olägenheter för människors hälsa.

Egenkontroll 26 kap. 19§

- Egenkontroll regleras huvudsakligen i MB 26:19. För anmälningspliktiga verksamheter gäller även förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll
- **Verksamhetsutövaren** ska ha egenkontroll - med rutiner för verksamheten för att undvika olägenhet för människors hälsa. Gäller förskolor, fastighetsägare till flerfamiljshus såväl som den som driver mobiltelefoniverksamhet.
- Fortlöpande ha översyn och kontrollera utrustning och rutiner för att undvika risker och förebygga olägenheter för människors hälsa

Verksamhetsutövare

- Enligt miljöbalken kan en verksamhetsutövare vara en juridisk person (ett företag, en organisation etc.) eller en fysisk person som ansvarar för en verksamhet eller del av en sådan.
- En grundläggande förutsättning för att någon ska anses vara verksamhetsutövare är att denne har **faktisk och rättslig möjlighet att vidta åtgärder mot störningar och olägenheter**. Detta utesluter inte att två eller flera fysiska eller juridiska personer samtidigt kan anses vara verksamhetsutövare

Miljö- och hälsoskyddsämnden operativ tillsynsmyndighet

- **Regelbunden tillsyn** på anmälningsskyldiga verksamheter enligt §38 och andra verksamheter enligt 45§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd - t ex förskolor och bostäder
- **Tillsyn - om klagomål** på olägenhet pga ventilation, fuktskada, buller, hög eller låg temperatur eller elektromagnetiska fält, både radiofrekventa och kraftfrekventa (kan vara oro, närhet till antenn, basstation, kraftledning, transformatorstation t ex)
- Miljökontoret kan och ska förelägga verksamhetsutövaren att utreda och åtgärda skador/felaktigheter som kan innebära en risk för olägenhet för människors hälsa

Folkhälsomyndigheten tillsynsvägleder miljönämnderna

- Folkhälsomyndigheten har tagit fram allmänna råd med **riktvärden för att undvika olägenhet för människors hälsa:** t ex om buller inomhus, ventilation/luftkvalitet, fukt och mikroorganismer. Bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet. Används när miljökontoren ställer krav på verksamheter som skolor, förskolor, bostäder m fl.
- Vi har ytterligare vägledning på webbplatsen och i webbpublikationer med mer information gällande risker utifrån olika miljöfaktorer.
- Vägledning om elektromagnetiska fält utifrån vetenskaplig forskning och de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken
- Miljöhälsorapporten med kapitel 10 om elektromagnetiska fält.
- Finns här: www.folkhalsomyndigheten.se